

Posudek diplomové práce Jana Pišny

Čtenář 16. století v českých zemích (východiska a možnosti výzkumu)

Jan Pišna se už poměrně dlouho věnuje české slovesné kultuře 16. století. Jeho znalosti a zázemí jsou v této oblasti zcela nadprůměrné. Několik let o tomhle období publikuje v odborném tisku. Z pozice vedoucího práce musím konstatovat, že jsem se ji rozhodl vést pouze s podmínkou, že si diplomand obstará konzultanta, který je profesně spjat s jeho epochou: 16. stoletím. Sám nejsem s to v téhle době hodnotit relevantnost heuristiky ani práci s odpovídající metatexty. Nicméně můj úkol spočíval v tom, abych diplomanda navedl na různé práce věnující se čtenářům a čtení v historické perspektivě, konzultoval jeho metodu a pak též hlídal, zda se dospělo k adekvátním závěrům, tedy odpovídajícím prozkoumanému materiálu. Největší čas jsme strávili nad argumetací.

Práci s Janem Pišnou hodnotím jako velmi konstruktivní a pro sebe i podnětnou. Diplomand si v jejím průběhu počínal zcela samostatně, přičemž velmi oceňuji, že pod tlakem materiálu a konkrétního zkoumání byl s to své téma upřesňovat, a tím také sledovat s prvotních ambicí, které byly vytyčeny přece jenom o dost výše. Nutno konstatovat, že aby bylo možné se do takovéto práce vůbec pustit, je skutečně potřeba mít za sebou hodně solidní zázemí literárněhistorické, kulturněhistorické i obecně historické. Jde totiž o práci, která se pohybuje na hranici tradiční literární historie, kulturních dějin, sociálních dějin a knihovědy. Ocenil bych logický rozvrh práce: metodologická východiska, determinace daného období, objektivní a subjektivní činitelé dobové četby, knižní a čtenářská kultura, způsoby a charakter čtení, rozbor dobové knižní produkce. Velmi zralé se mi jeví, že J. Pišna svoji práci chápe jako východisko k něčemu, co by mohl rozvíjet v dalším období. Proto v závěru práce vytyčuje, kam by šlo dále jít a co by se tím dalo zjistit.

Ve své práci se J. Pišna dokázal vyhnout šalebnému vábení zkoumat dobového čtenáře jen prizmatem tzv. čtenáře implicitního, tedy spolehnout, že o tom, co se četlo, nám vše řekne žánr, téma a styl. Mnoho výzkumů ukazuje, jak je takovýto postup chybný. Je zkrátka nutno sestoupit do dobových svědectví, a tím vystoupit z textostředných metod. Jako velmi myšlenkově zralé bych viděl, že je diplomand schopen prozkoumat, co nám dobové materiály řeknou i co nám neřeknou. Možná by se mohla poněkud oslabit dichotomie subjektivních a objektivních determinant čtení. Pokud totiž přistoupíme na sociálněhistorickou optiku, tak se nám hranice mezi jedním i druhým bude určovat jen velmi těžko.

Ocenit nutno obrovské penzum práce, kterou J. Pišna odvedl, jakož i to, jak dlouho se svým tématem zabývá, stejně jako obtížnost úkolu, s nímž se byl schopen popasovat, počítaje v to i odvahu k interdisciplinaritě.

Prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A.

V Brně dne 5. září 2012